

VAN INTENSIEVE MELKPRODUCTIE NAAR DUURZAME VERSPRODUCTIE MET REGIONALE AFZET

Johannes Regelink en zijn vrouw Joanne Malotaux nemen het melkveebedrijf over van zijn ooms Tonnie en Garrit en gooien het roer om. Het wordt de start van Burgerboerderij De Patrijs, een gemengd agro-ecologisch bedrijf genoemd naar de vogel die ze weer willen terug laten keren in het landschap rond Vorden.

TEKST MARCEL VIJN | FOTO'S FILIBERT KRAXNER
& BURGERBOERDERIJ DE PATRIJS

Foto: Filibert Kraxner

Van links naar rechts Saskia, Erik, Johannes en Joanne

Werk voor vijf huishoudens

Op het erf zie ik een aantal verschillende gebouwen. Johannes: “Je kunt aan de gebouwen goed de ontwikkeling van het bedrijf aflezen. Het oudste gebouw is uit 1912 en daarna is er elke 20 jaar wat bijgebouwd.” Zo staat er een oude ligboxenstal die nu gebruikt wordt voor 80 stuks jongvee en in de huidige ligboxenstal staan 180 melkkoeien. En als ik over 20 jaar terug zou komen zal het er weer anders uitzien, want Johannes en zijn vrouw Joanne hebben grote plannen met het bedrijf.

Het melkveebedrijf is nu van twee ooms zonder opvolgers. Johannes was een paar jaar geleden al gevraagd om het bedrijf over te nemen maar was daar naar eigen zeggen toen nog niet aan toe. Een jaar geleden heeft hij samen met zijn vrouw Joanne besloten om het bedrijf wel over te nemen maar dan op een andere manier. Ze zijn allebei ecooloog en willen het bedrijf voortzetten met minder impact op het milieu. Het melkveebedrijf wordt omgevormd tot een gemengd

bedrijf met melkkoeien (van 160 terug naar 70), varkens, kippen, groenteteelt en fruit. Voor akkerbouw wordt de samenwerking gezocht met landgoed De Velhorst. Er komt een kaasmakerij en zuivelverwerking.

Johannes en Joanne gaan het niet alleen doen. In de toekomst moeten er vijf huishoudens op het bedrijf kunnen werken. Er zijn al twee collega-boeren gevonden voor het melkveebedrijf en de kaasmakerij en zuivelverwerking. Deze collega's komen van buiten de landbouw en leren nu de fijne kneepjes van het vak bij Veld & Beek in Renkum. Johannes wordt zelf parttime boer, daarnaast blijft hij werken voor Squarewise, een bedrijf dat zich onder andere richt op de energietransitie in de woningbouw, op biobased bouwen en de landbouwtransitie. Joanne werkt bij De Marke, een agro-innovatiecentrum in de Achterhoek. Beiden hebben een groot netwerk en nemen de kennis van hun huidige en vorige werk mee in de ontwikkeling van Burgerboer-

derij De Patrijs. Johannes richtte eerder Regelink Ecologie & Landschap op dat hij omvormde tot een zelfsturend bedrijf volgens de principes van gespreid leiderschap (zie kader).

Hoe gaan Johannes en Joanne te werk bij het selecteren van collega-boeren? Johannes: “Om samen te kunnen boeren moet er een klik zijn, vervolgens kijken we naar wat ze meenemen aan kennis en ervaring en of daar op dat moment behoefte aan is.” Iedereen, ook Johannes en Joanne, komen uiteindelijk in loondienst van een BV die onder de stichting hangt. Loondienst vindt Johannes veel flexibeler dan andere manieren om samen in een onderneming te werken.

Patrijzen zijn nog niet gesignaleerd, maar het bedrijf wordt in de toekomst zo ingericht dat het een aantrekkelijke habitat wordt voor deze zeldzame vogel. Er komen meer ruige plekken en hagen waarin patrijzen zich kunnen verstoppen. Er zal minder bemest worden en de graslanden worden ingezaaid met kruidenmengsels. Dat zorgt ook voor meer insecten voor de patrijzen. Het betekent een overgang naar een extensievere bedrijfsvoering. Het aantal melkkoeien gaat dan ook terug naar 70. Deze koeien zullen op termijn 100 procent MRIJ worden, nu

“Een bloeiend landschap, kleinschalig met houtwallen en poelen, zoemende bijen en kwakende kikkers...”

zijn 25 procent van de koeien zuiver MRIJ. Over een jaar worden de eerste veertig walnootbomen geplant, op termijn kunnen de dieren lekker in de schaduw staan.

Burgerboerderij De Patrijs gaat alle producten lokaal afzetten. Binnen een straal van 15 kilometer kunnen leden zeven dagen per week producten ophalen van vaste afhaalpunten. Deze afhaalpunten zijn koelwagens op centrale locaties in ondermeer Vorden, Zutphen en Lochem. Met een app kunnen mensen een koelwagen openen en ook gekochte producten

afrekenen. Het is de bedoeling dat De Patrijs over vijf jaar 1.500 huishoudens in de regio van duurzaam geproduceerd voedsel voorziet. De Burgerboerderij gaat veel verschillende verse producten leveren: seizoengroenten en -fruit, zuivel en kaas, vlees van MRIJ-koeien, varkens en haantjes en eieren van Vredelinger kippen, een ras gefokt door Wytze Nauta (zie ook Ekoland september 2018). Wat De Patrijs zelf (nog) niet teelt, wordt geleverd door lokale boeren. Binnenkort wordt er begonnen met verzuivelen en wordt het eerste afhaalpunt gerealiseerd.

De financiering voor de overname van zo'n groot bedrijf is een hele puzzel en vraagt veel inventiviteit. Zo wordt er nu gesproken over een gecombineerde financiering van de Rabobank, Nationaal Groenfonds, omschakelfonds LNV, een vermogende privé-investeerder, eigen vermogen, burgerfinanciering (crowdfunding) en de twee ooms laten ook vermogen in het bedrijf. Om een transitie naar een duurzame landbouw mogelijk te maken, komt er zoveel mogelijk grond in handen van een onafhankelijke stichting: Stichting Grondsteun. Het is de bedoeling dat deze stichting op termijn de ANBI-status krijgt van de belastingdienst. Dit maakt het mogelijk dat giften aftrekbaar zijn van de inkomstenbelasting. Een bloeiend landschap, kleinschalig met houtwallen en poelen, zoemende bijen en kwakende kikkers. Een bedrijf dat duurzaam voedsel voor de lokale gemeenschap produceert. Daar gaan Johannes, Joanne en hun collega-boeren voor. En ik wacht niet 20 jaar om dat te gaan bekijken. ■

Marcel Vijn is onderzoeker bij Wageningen Research.

Het Newbie project wordt gefinancierd door EU onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 (nr. 772835). Word lid van het Newbie netwerk en doe je voordeel met informatie over nieuwe intreders in Europa:

www.newbie-academy.eu/membership-nl/

Organiseren als spreeuwen

Johannes begon al op zijn zeventiende met een eigen bedrijf, Regelink Ecologie & Landschap. Dit bedrijf groeide uit tot een adviesbureau waar twaalf mensen werken. Dat vraagt een organisatiestructuur. En omdat Johannes de oprichter van het bedrijf was, keek iedereen naar hem, zeker in lastige tijden, om de beslissingen te nemen. Maar hij wilde geen klassiek leidinggevende zijn maar een team creëren waarbij iedereen doet waar hij/zij goed in is. Maar hoe krijg je dat voor elkaar? Door als ecooloog goed naar de natuur te kijken. Een zwerm spreeuwen heeft geen leider en toch weten ze perfect in een zwerm te vliegen. Iedere spreekwul let op diegene die voor of naast hem vliegt en bepaalt daarop de richting, het tempo en de vlieghoogte. Hoe kan je dat naar de organisatiestructuur van een adviesbureau vertalen? Wat vraagt het om als groep mensen je voort te bewegen als een groep spreeuwen? Dat kan door voortdurende afstemming met collega's. Weten wie waar mee bezig is en advies vragen over de richting die voor jou het beste is. Dit wordt ook wel gespreid leiderschap genoemd. Johannes heeft hier een boekje over geschreven toen hij Regelink Ecologie & Landschap verliet eind 2019. De principes van gespreid leiderschap worden ook gebruikt voor de organisatiestructuur van Burgerboerderij De Patrijs.